

Brangūs muziejaus bičiuliai,

Pasitikę naujuosius 2019 metus, kviečiame drauge prisiminti ryškiausias praėjusio pusmečio akimirkas, sužinoti įdomiosios muziejaus statistikos ir susipažinti su muziejininke Saule Valiūnaite, kuruojančia būsimo muziejaus padalinio – Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejaus – ekspozicijos kūrimą.

Jūsų –

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus komanda

Renginių panorama

SURENGTAS SEMINARAS BALTIJOS ŠALIŲ MOKYTOJAMS

Liepos 11–13 d. muziejaus Tolerancijos centre vyko Jad Vašemo (Izraelis) ir Šoa memorialo (Prancūzija) organizuotas seminaras Holokausto tema, skirtas Lietuvos ir Latvijos mokytojams. Tris dienas trukusio seminaro dalyviai susipažino su Holokausto Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse istorija, diskutavo apie Holokausto švietimo iššūkius ir galimybes. ■

ĮVYKO FILMO „GERASIS NACIS“ PREMJERA ir SUSITIKIMAS SU FILMO KŪRĖJAIS

Liepos 12 d. muziejaus Tolerancijos centre įvyko filmo „Gerasis nasis“ (2018, rež. Yaron Niski) premjera ir susitikimas su filmo kūrėjais, surengti bendradarbiaujant su Jungtinių Amerikos Valstijų ambasada Vilniuje. Filmas „Gerasis nasis“ – duoklė nepaprastai istorinei asmenybei – majorui Karlui Plaggei, vadovavusiam priverstinio darbo stovyklai HKP 562, kuri 1943–1944 m. veikė sostinės Subačiaus gatvėje kaip kariuomenės transporto priemonių taisykla. Dėl Karlo Plaggės pastangų Holokaustą išgyveno keli šimtai mirčiai pasmerktų žydų. ■

SURENGTA PASKAITA APIE SAMUELIO BAKO MENĄ

Liepos 26 d. muziejaus Tolerancijos centre įvyko Samuelio Bako meno eksperto dr. Gary'o A. Phillipso paskaita „Just Is in the Art of Samuel Bak“, surengta bendradarbiaujant su Vilniaus jidiš institutu. Dr. Phillipsas, kuris yra Religijos studijų profesorius Indianos Wabash koledže (JAV), dalinosi savo įžvalgomis apie daugiaprasmę Samuelio Bako paveikslų seriją „Just Is“ ir su renginio dalyviais diskutavo apie joje sutinkamus įvaizdžius ir simbolius. ■

Samuelis Bakas. Teisingumas. 2016

MUZIEJUJE VYKO EUROPOS ŽYDŲ KULTŪROS DIENOS RENGINIAI

Rugsėjo 9 d. muziejaus Tolerancijos centre ir Samuelio Bako muziejuje vyko Europos žydų kultūros dienos renginiai – ekskursijos su parodų kuratorėmis, filmų peržiūros ir nekasdieniai susitikimai, sudominę apie du šimtus vilniečių ir miesto svečių. ■

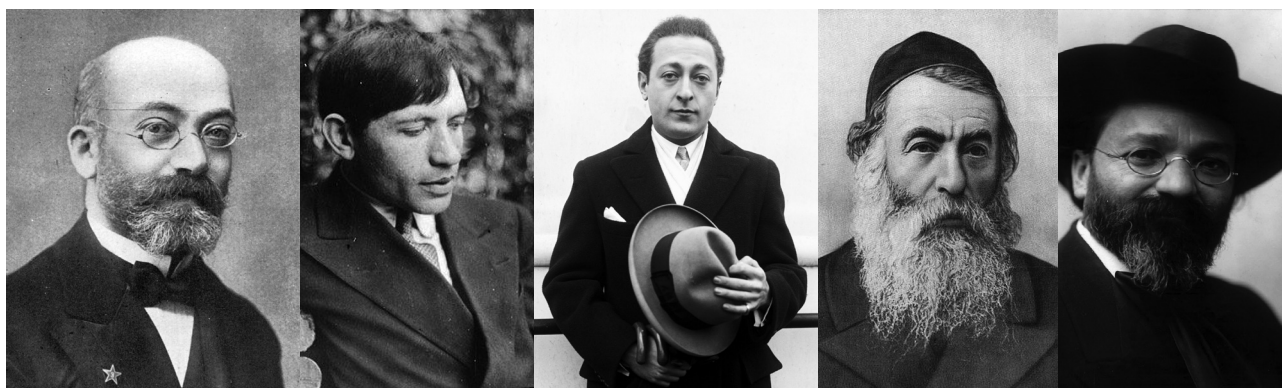

LONDONE PRISTATYTA MUZIEJAUS PARENGTA PARODA „VILNIAUS GETO AFIŠOS“

Rugsėjo 20 d., minint artėjančią Lietuvos žydų genocido atminimo dieną, Lietuvos ambasadoje Londone atidaryta Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus paroda „Vilniaus geto afišos“, pristatanti 18 unikalių Vilniaus geto afišų, kurias papildė citatos iš Hermano Kruko dienoraščio apie kultūrinius renginius Vilniaus gete, kurių viešinimui afišos ir buvo skirtos. ■

ATIDARYTA PARODA, SKIRTA LIETUVĄ IR IZRAELĮ JUNGIANTIEMS LITVAKAMS

Rugsėjo 27 d. muziejaus Tolerancijos centre atidaryta fotografijų paroda „Litvakai Izraelio gatvėse“, kvietusi pasivaikščioti po simbolinę Izraelio gatvę, apjungiančią įvairių šios šalies miestų gatves, pavadintas iškilų litvakų – žydų bendruomenių dvasinių ir kultūrinių lyderių, tautinės žydų valstybės idėjos vizionierių, pasaulinio garso mokslininkų ir menininkų – garbei. ■

Liudvikas Lazaris Zamenhofas

Chaimas Sutas

Jaša Heifecas

Icchakas Jakovas Reines

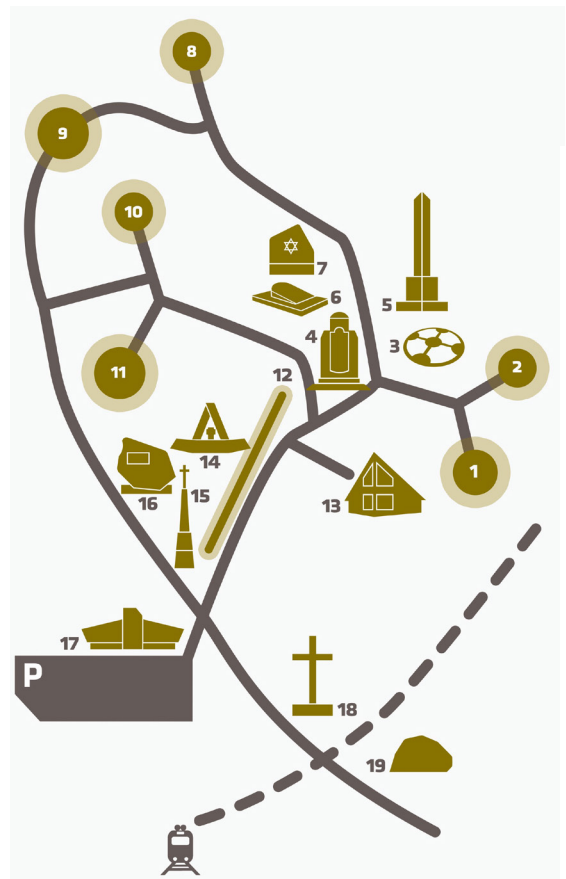
Borisas (Baruchas) Šacas

SURENGTA DISKUSIJA APIE ŽYDŲ TEATRĄ LIETUVOJE

Lapkričio 13 d. muziejaus Tolerancijos centre įvyko diskusija „Žydų teatras tarpukariu, gete ir šiandien“, kurioje dalyvavo teatrologė dr. Ina Pukelytė, režisierius Gintaras Varnas, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus direktorė Regina Lopienė bei muziejininkė dr. Vilma Gradinskaitė. Renginio metu diskutuota apie tai, kokiais principais formavosi jidiš ir hebrajų teatrai Lietuvoje, kokią įtaką teatras turėjo tarptautiniam žydų diasporos, o kartu ir nepriklausomos Lietuvos kultūros vystymuisi ir kaip žydų bendruomenės likimo atspindžiai atsiskleidžia šiandienos Lietuvos teatre. ■

PANERIŲ MEMORIALE ATIDARYTA NAUJA EKSPOZICIJA

Spalio 31 d. muziejui priklausančioje Panerių memorialo teritorijoje atidaryta lauko ekspozicija, memorialo informacijos centre – nauja paroda. Jose pristatoma sudėtinga Panerių istorija, naujausi tyrimai ir autentiški teritorijoje esantys objektai, kaip kad masinių žudynių duobės, „Degintojų brigados“ duobė, aukų atminimą įamžinantys paminklai. Parodą ir ekspoziciją finansavo LR Vyriausybės kanceliarija.

APDOVANOTI MOKSLEIVIŲ MENINĖS KŪRYBOS KONKURSO LAUREATAI

Lapkričio 16-ąją, Tarptautinę tolerancijos dieną, įvyko baigiamasis Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus ir Dailės mokytojų asociacijos organizuoto konkurso „Mes – Lietuva: mano krašto bendruomenės“ renginys – kūrybinės dirbtuvės, laureatų apdovanojimas ir teletiltas su JAV gyvenančiu dailininku, Vilniaus garbės piliečiu Samueliu Baku.

ATIDARYTA SIMONO KARZMARO KŪRYBOS PARODA

Lapkričio 22 d. muziejaus Tolerancijos centre atidaryta tapybos ir grafikos paroda „Simon Karczmar: nuo Dieveniškių iki Cfato“. Parodos atidarymo renginyje dalyvavo jos iniciatorius, menininko sūnus Natanas Karczmaras, pasidalinęs jaudinančia savo tėvo gyvenimo ir kūrybos istorija.

PARODA „AKIMIRKOS. IŠ LIETUVOS ŽYDŲ ISTORIJOS“ ATIDARYTA SAN PAULO LAISVALAIKIO KLUBE „HEBRAIKA“ ir TBILISIO ŽYDŲ MUZIEJUJE

VVGŽM paroda „Akimirkos. Iš Lietuvos žydų istorijos“ lapkričio 19 d. atidaryta San Paulo laisvalaikio klube „Hebraika“, vienijančiame per 22 tūkstančius San Paulo žydų bendruomenės narių, tarp kurių – nemažai litvakų. Parodos pristatymą „Hebraikoje“ inicijavo Lietuvos garbės konsulas Brazilijoje, litvakas Carlosas Levensteinas. Atidarymo renginyje dalyvavo garbingi svečiai – iš Izraelio atvykę Žydų nacionalinio fondo pirmininkas Danielius (Danny) Ataras ir vicepirmininkas Hernánas Felmanas, užsienio šalių konsulatų vadovai, litvakai, kuriems generalinis konsulatas pristatė ir Lietuvoje kuriamo Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejaus projektą. Paroda sulaukė susidomėjimo ne tik Pietų Amerikoje, kuriai buvo specialiai parengta, bet ir Gruzijoje – Lietuvos ambasados Gruzijoje iniciatyva parodos tekstai buvo išversti į gruzinų kalbą. Lapkričio 27 d. parodos versija gruzinų–anglų kalbomis pristatyta Davido Baazovo Gruzijos žydų istorijos muziejuje, kur į atidarymo renginį susirinko užsienio šalių ambasadoriai, ES atstovybės darbuotojai, kiti aukšti pareigūnai. ■

MUZIEJUJE ĮVYKO KONFERENCIJA APIE HOLOKAUSTO ŠVIETIMĄ

Gruodžio 11–12 d. muziejaus Tolerancijos centre vyko Europos Gyvųjų maršo tinklo inicijuota konferencija apie Holokausto švietimą, kurioje dalyvavo keliasdešimt pedagogų iš Lietuvos, Austrijos, Belgijos ir Graikijos. Konferencijos dalyviai aptarė Holokausto švietimo iššūkius ir galimybes, klausėsi prof. Šarūno Liekio ir dr. Nerijaus Šepečio paskaitų, dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse, apžiūrėjo muziejaus Tolerancijos centro ekspozicijas bei Samuelio Bako muziejų, susitiko su parlamentaru, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataru Emanueliu Zingeriu. Renginio partneriai – Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus. ■

SURENGTA DISKUSIJA APIE VILNIŲ PIRMOJO PASAULINIO KARO METAIS

Gruodžio 13 d. muziejaus Tolerancijos centre įvyko diskusija „Vilnius tarp karo ir taikos: praėjus 1918-iems“, skirta kaizerinės Vokietijos okupuotam Vilniui, šio laikotarpio palikimui ir atminčiai. Diskusijoje dalyvavo istorikai, menotyrininkai ir kultūrologai dr. Laima Laučkaitė, dr. Tomas Balkelis, dr. Laimonas Briedis ir dr. Aurimas Švedas, kuriam atiteko ir moderatoriaus vaidmuo. Po diskusijos renginio svečiai galėjo apžiūrėti Pirmojo pasaulinio karo metais Vilniuje gyvenusios ir kūrusios vokiečių ekspresionistės Cornelios Gurlitt grafikos darbus. ■

SUSIPAŽINKITE: SAULĖ VALIŪNAITĖ, VVGŽM Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejaus ekspozicijos vadovė

- Kiek laiko dirbi Valstybiniame Vilniaus Gaono žydų muziejuje?

Muziejuje pradėjau dirbti 2013 metais ir penkerius metus tai buvo mano papildomas darbas. Pradėjau dirbti Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyriuje, vėliau – Istorijos tyrimų skyriuje, o nuo 2018 metų pavasario VVGŽM tapo mano pagrindiniu darbu.

- Jau daug metų tyrinėji Lietuvos žydų istoriją ir kultūrą. Kas paskatino imtis šios temos?

Negalėčiau pasakyti, kad tyrinėju Lietuvos žydų istoriją ir kultūrą, toks apibrėžimas kiek per platus. Mano pagrindinė tyrimų tema bakalauro ir magistro studijų metu buvo Vilniaus žydų bendruomenės pasaulietinė kultūra tarpukariu ir jos sąveikos su lietuvių ir lenkų kultūra. Ir šiandien Vilniaus žydų bendruomenės istorija ir kultūra tarpukariu man artimiausia širdžiai, tačiau tam, kad suprastum to trumpo laikotarpio ir vieno miesto bendruomenės mentalitetą, labai svarbu kuo plačiau susipažinti su politiniu, kultūriniu, religiniu kontekstu.

Lietuvos žydų istorija pradėjau domėtis nuo pirmųjų studijų metų, daug klausimų man sukėlė Holokaustas, negalėjau suprasti, kodėl galėjo įvykti tokia tragedija. Vėliau besigilinant į Lietuvos žydų istoriją ir sužinant vis daugiau ėmė kamuoti klausimai, kodėl tokia spalvinga ir turtinga Lietuvos istorijos ir kultūros dalis kaip mūsų žydų istorija buvo nuo manęs nuslėpta ir aš 20 metų nieko apie ją negirdėjau ir nežinojau.

- Kuo Lietuvos žydų paveldas svarbus Lietuvai ir pasauliui?

Išvardinti svarbius Lietuvos žydų pasiekimus yra nesudėtinga, bet savo darbo tikslu laikau ne tai. Lietuvoje labai svarbu pakeisti dominuojantį Lietuvos istorijos naratyvą, kuris turinio prasme yra lietuvių, o ne Lietuvos istorija. Norėtusi, kad Lietuvos žydų istorija būtų ne kažkokia įdomi ar egzotiška istorijos dalis, o pagaliau taptų integralia Lietuvos istorijos dalimi. Ir tai galima pasakyti ne tik apie žydų, bet ir apie kitų tautinių mažumų kultūras, mes jų visiškai nepažįstame ir tai labai keista. Aš kaip vilnietė labai didžiuojuosi, kad mano mieste gyveno ir kūrė tokie žmonės kaip Avromas Sutzkeveris ar Chaimas Gradė, kad būtent čia įkurtas YIVO mokslo institutas, bet dauguma vilniečių juk nėra nieko apie tai girdę. Mūsų žydų istorija ir jų kultūriniai, moksliniai ir kiti pasiekimai bei tradicijos pagaliau turi tapti visaverte mūsų istorinės atminties dalimi. Man tai atrodo žymiai svarbiau negu pavieniai pasidžiaugimai Lietuvos žydų palikuonių pasiekimais.

- Šiuo metu kuriamas naujas muziejaus padalinys – Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejus. Kokiam lankytoji jis bus skirtas?

Labai norėčiau, kad šiame muziejuje būtų įdomu kuo platesniam lankytojų ratui: ir šeimoms su vaikais, ir studentams, ir Lietuvos bei užsienio turistams, ir mokslininkams. Tai vienas iš pagrindinių mūsų tikslų kuriant naują muziejaus ekspoziciją.

- Ką naujajame muziejuje bus galima pamatyti ar patirti?

Naujajame muziejuje lankytojas susipažins su Lietuvos žydų tapatybę formavusiais reiškiniais: istoriniu kontekstu, religija, švietimu, kalbomis bei su jų pasaulietine kultūra. Viena ekspozicijos dalis bus skirta vilniečiui dailininkui Rafaeliui Chvolesui. O apie patyrimus ir formas dar šiek tiek per anksti kalbėti, tegul lieka šiokei tokia intriga.

- Kada bus užbaigtas šis ambicingas projektas?

Tikimės, kad viskas vyks sklandžiai ir projektas bus užbaigtas 2020 metais.

- Ką mėgsti veikti laisvalaikio? Kaip atsipalaiduoti po įtemptos dienos ar savaitės?

Laisvalaikio labiausiai mėgstu būti mama! Skaitymui renkuosi su darbu susijusią literatūrą – labai mėgstu tarpukario vilniečių žydų atsiminimus. Taip pat labai mėgstu mokytis – šiuo metu dalyvauju internetu organizuojamuose jidiš literatūros kursuose apie Avromos Reizeno kūrybą ir tikiuosi pagaliau išklausti kursą apie žydų folklorą.

- Ačiū už pokalbį!

Kviečiame prisidėti prie Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejaus kūrimo paremiant eksponatų įsigijimą, pristatomųjų filmukų kūrimą, ekspertų darbo apmokėjimą per [Paypal](#).

Jūsų parama ir palaikymas mums labai svarbūs!

FAKTAI IR SKAIČIAI 2018 m.

Atidaryta parodų muziejuje	10
Atidaryta parodų užsienyje	9 (muziejaus parodas užsienyje per 2018 m. aplankė daugiau nei 8000 lankytojų)
Įvyko renginių	29
Surengta edukacinių užsiėmimų	140
Apsilankė lankytojų	34 019
Muziejaus kolekcijas papildė	Makso Bando dailės kūriniai, Neemijos Arbit Blato ir Lazario Krestino paveikslai, kurių įsigijimą finansavo Lietuvos kultūros taryba. Savickų šeimos meninis palikimas, kurį muziejui dovanojo Raimondas ir Ramunė Savickai.

MUZIEJAUS PADALINIŲ KONTAKTAI IR DARBO LAIKAS

Tolerancijos centras ir Samuelio Bako muziejus

Naugarduko g. 10/2, Vilnius
tel. +370 5 262 9666
el. paštas: muziejus@jmmuseum.lt
I-IV 10–18 val., V, VII 10–16 val.
VI nedirbame

Holokausto ekspozicija

Pamėnkalnio g. 12, Vilnius
tel. +370 5 262 0730
el. paštas: holokausto.ekspozicija@jmmuseum.lt
I-IV 9–17 val., V 9–16 val.
VI nedirbame, VII 10–16 val.

Panerių memorialo informacijos centras

Agrastų g. 15, Vilnius
tel. +370 699 90 384
el. paštas: paneriumemorialas@jmmuseum.lt
I, VI nedirbame
II-IV 9–17 val.
V, VII 9–16 val.
Nuo spalio iki gegužės centras atidaromas
pagal pageidavimą.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkojame visiems, 2018 m. parėmusiems muziejų finansiškai, eksponatais, paslaugomis ar konsultacijomis. Tai:

William Scherl | Michael Philip Davis | Alberto J. Bird | Ilya Goldovt | Joseph Mandelbraut | William Kentridge |
Mark Atamuk | Bryan Shill | Thomas Irmer | Dana Pomerantz-Mazurkevich |
Raimondas Savickas ir Ramunė Savickaitė-Meškėlienė

Kviečiame sekti mūsų naujienas muziejaus interneto svetainėje jmmuseum.lt
ir socialiniame tinkle [Facebook](https://www.facebook.com/jmmuseum).

Naujienlaiškyje panaudotos Pauliaus Račiūno ir Živilės A. Juonytės nuotraukos.